

RETSPOLITISK FORENING

HØRINGSSVAR

Til Justitsministeriet, Kontoret for Organiseret Kriminalitet

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og politiloven (initiativer med åbenlys og systematisk handel med ulovlige stoffer)

Modtaget ved høringsbrev den 29. september 2023 med svarfrist den 27. oktober 2023.

Svar fremsendt pr. mail til jm@jm.dk og kfokr@jm.dk

Sagsnr.: 2023-05521

Generel bemærkning til forslaget:

Overordnet er det svært at forestille sig, at beslutninger truffet i henhold til forslaget ikke vil udgøre et indgreb, som strider med den personlige frihed herunder også retten til at forsamle sig, for de personer som bliver genstand for f.eks. zoneforbuds afgørelser udstedt af politiet.

Ændringsforslaget vil øjensynligt medføre, at der såfremt forslaget vedtages i den nuværende form, fremover vil kunne ske varetægtsfængsling for overtrædelse af det foreslåede zoneforbud, hvilket indebærer at et delikt af ringe karakter under henvisning til retshåndhævelsen, vil kunne medføre varetægtsfængsling. Dette må anses for værende et uforholdsmæssigt hårdt indgreb, som ingenlunde er proportionalt henset til at deliktet alene består i, at bestemte personer opholder sig på bestemte steder omfattet af ordningen.

Dette i kombination med de beskrevne betingelser for at kunne udstede et sådant zoneforbud ses at være præget af en generel vilkårlighed samt et elastisk fortolkningsgrundlag, sammenholdt med at kompetencen til udstedelse heraf henhører under politiet selv.

Disse betragtninger medfører, at Retspolitisk Forening kraftigt udtaler sig overordnet imod vedtagelse af forslaget.

Bemærkninger til konkrete afsnit:

Forslaget præsenteres både ved sin titel og i det indledende afsnit som værende særligt målrettet tiltag for, at kunne imødegå organiseret salg af euforiserende stoffer. Imidlertid ses det allerede på udkastets s. 7 mf., at der er tale om, at den foreslåede særlige strafskærpelse, tillige vil indebære at der sker en streng forøgelse af strafferammen, som også vil gælde for en lang række pønale forhold, der ikke vedrører euforiserende stoffer. Forslaget vil således bl.a. indebære, at også forhold af bagatellignende karakter såsom tyveri begået i en skærpet strafzone bliver straffet med det dobbelte af straffen for tyveri begået udenfor den pågældende zone.

Der foreligger ikke i forslaget en klar definition af begrebet: ”ekstraordinært kriminalitetsbillede”, hvilket medfører et manglende fortolkningsgrundlag, hvilket øger risikoen for et meget vilkårligt beslutningsgrundlag i kommende straffesager efter disse bestemmelser, såfremt de vedtages.

Det anses i tillæg hertil for særligt problematisk, at der kan indføres en skærpet strafzone uden forudgående kundgørelse heraf f.eks. minimum 24 timer forud for ikrafttræden. Der har umiddelbart indtil nu været praksis for, at den slags beslutninger varsles, f.eks. når der indføres visitationszoner.

Af forslagets afsnit 2.1.3.1 på s. 12 fremgår det:

"Forslaget er således målrettet lovovertrædelser, hvor det er forventningen, at en strafskærpelse vil kunne have en adfærdsregulerende effekt på potentielle gerningspersoners besiddelse og køb og salg af euforiserende stoffer i det pågældende område, og hvor kriminaliteten samtidig efter Justitsministeriets opfattelse er særlig strafværdig i en situation, hvor et område er præget af åbenlys og systematisk handel med euforiserende stoffer."

Retspolitisk Forening bemærker hertil: Al kriminologisk empiri og forskning viser, at strafskærper ikke virker forebyggende. Beregninger i pkt. 3. om de økonomiske konsekvenser for det offentlige (på side 23-24) om stigning bl.a. i kriminalforsorgens udgifter viser i øvrigt, at der påregnes et øget behov for fængselspladser, hvilket i sig selv understøtter tesen om, at forslaget ikke vil nedbringe mængden af kriminalitet. Folketinget opfordres til at få beregningerne konkretiseret og lagt offentligt frem.

Endvidere er mange af de fortolkningsbidrag gengivet i forslagets på side 13-15 herunder både kriterier og valg af formuleringer om geografisk, tidsmæssig m.m. udstrækning af særordningerne så elastiske, at en reel domstolsmæssig afvejning for eller imod lovligheden af retsgrundlaget i en konkret sag bliver uhåndterlig og diffus.

Af forslaget afsnit 2.1.3.2 på s. 12 fremgår:

”Som det også gælder for de eksisterende skærpede strafzoner skal politiet desuden vurdere, om udpegning af en målrettet skærpet strafzone vil være et egnet redskab til at genskabe trygheden i området. Det vil sige, at politiet skal vurdere, om etableringen af en målrettet skærpet strafzone efter den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 e kan medvirke til at forebygge, at nogen begår strafbare handlinger omfattet af ordningen, og til at genskabe tryghed for beboere og andre, der færdes i området. I den forbindelse skal politiet vurdere, om der er andre redskaber, som vil være mere hensigtsmæssige til at opnå formålet, ligesom det forudsættes, at en almindelig politimæssig indsats ikke har vist sig tilstrækkelig til at komme den åbenlyse og systematiske handel med euforiserende stoffer til livs.”

Retspolitisk Forening bemærker hertil: Hidtil ses etablering af særlige zoner med skærpede straffe ikke at have dæmmet op for kriminalitet, Retspolitisk Forening stiller sig undrende overfor, hvorfor sådanne tiltag herom nu skulle kunne virke præventivt? Retspolitisk Forening foreslår regeringen og Folketinget, at der i stedet hurtigst muligt fokuseres på, om ikke decideret reelt forebyggende tiltag af ikke-strafmæssig karakter har en bedre effekt, jf. også nogle af elementerne opregnet i regeringens Bandepakke IV præsenteret i september 2023, som endnu ikke ses udmøntet i konkrete lovforslag. Det bør prioriteres op og fremskyndes fremfor forslag om strafzoner og zoneforbud.

Da der tillige er tale om en administrativ beslutning, hvor kompetencen henhører under politiet selv, og dermed ikke umiddelbart kan domstolsprøves, er det kritisabelt, at forvaltningslovens bestemmelser herunder om adgang til aktindsigt og partshøring ikke finder anvendelse.

Det er beskrevet, at indførelse af en sådan skærpet strafzone vil gælde, så længe det vurderes nødvendigt. Tidsgrænsen beskrives flere steder, men kan ifølge forslaget s. 16 indføres i indtil 1 år af gangen, samt forlænges ved brug af en ny administrativ afgørelse herom.

Det er særligt betænkeligt, at forvaltningsloven ikke finder anvendelse, da forslaget om zoneforbud alt andet lige må omfatte, at bestemte navngivne personer, der bliver genstand for beslutninger herom, mister deres basale adgang til at få oplysninger i egen sag eller udtale sig til brug for sagens behandling forud for at beslutningen herom træffes. Det kan tillige tænkes, at disse personers klageadgang og evt. adgang til at få beslutningen om selve zoneforbuddet efterprøvet ved domstolene bliver begrænset.

Af forslaget pkt. 2.1.3.6 på side 18 fremgår:

”... Fastsættelsen af straffen efter den foreslåede § 81 e vil fortsat bero på domstolens konkrete vurdering i det enkelte tilfælde, og straffelovens almindelige regler om straffens fastsættelse mv. vil fortsat finde anvendelse i sager omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Det gælder bl.a. § 81 om skærpende omstændigheder; § 82 om formildende omstændigheder og § 83 om fastsættelse af straffen under den angivne strafferamme eller strafbortfald.”

Retspolitisk Forening bemærker hertil: Det siger utroligt meget om forslagets generelle karakter og indhold, at man på denne måde finder det nødvendigt at fastslå, at Grundlovens § 3, om Statsmagternes tredeling, og de helt grundlæggende generelle principper for strafudmåling i straffeloven stadig skal respekteres.

På side 18 fremgår tillige følgende:

”Endvidere forudsættes det, at overtrædelser, der uden for en målrettet skærpet strafzone straffes med bøde, fremover som udgangspunkt skal straffes med fængsel, når der er tale om et gentagelsestilfælde begået i en målrettet skærpet strafzone i medfør af den foreslåede § 81 e. Det vil f.eks. betyde, at besiddelse af mindre mængder euforiserende stoffer til eget forbrug i en målrettet skærpet strafzone i gentagelsestilfælde vil kunne straffes med en ubetinget fængselsstraf. I førstegangstilfælde vil bøden skulle fordobles.”

Dette udgør en markant forøgelse af strafferammen for besiddelse af euforiserende stoffer, og strider umiddelbart mod det på forslagets s. 20 afsnit 2.2.2.2 oplyste om, at købere heraf ikke tænkes omfattet af strafzonens skærper.

Det er angivet at forslaget forventeligt vil koste det offentlige 21,3 millioner kroner, og vil medføre et øget kapacitetsbehov i Kriminalforsorgen på omtrent 23 plader fremover. Det afgrænses ikke nærmere, hvorvidt de nævnte pladser er varetægtspladser eller almene fængselspladser. Under alle omstændigheder er det imidlertid meget uhensigtsmæssigt med tanke på de i forvejen utroligt store kapacitetsudfordringer, som Kriminalforsorgen overordnet oplever.

Det oplyses på s. 26, at forslaget ikke er aktuelt ift. EU-retten. Det antages, at konklusionen herom skyldes, at Danmark har sit retsforbehold. Efter Retspolitisk Forenings opfattelse må Danmark dog forsat anses for værende forpligtet til at efterleve EU-chartret om grundlæggende rettigheder, og i forbindelse hermed, kan det tænkes at forslaget som affattet i sin nuværende form, potentielt vil udgøre et uretmæssigt indgreb, som kunne anses for værende i strid med chartrets artikel 6 og 12. I tillæg hertil henledes opmærksomheden tillige på, at Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) indeholder forpligtelser for Danmark, som kan føre til at Danmark bliver idømt en EMD-dom om krænkelse i konkrete tilfælde, hvor de foreslåede bestemmelser måtte være bragt i anvendelse.

Det beskrives flere steder, at forudsætningen for at iværksætte en særlig strafzone er, at forhindre utryghedsskabende adfærd. Samtidigt er der dog ikke et krav om, at der beviseligt har været utryghed hos f.eks. beboerne i det pågældende område. Dvs. kriteriet angående utryghed afhænger alene af, at politiet vurderer, at der har været

utryghedsskabende adfærd. Dette er endnu et aspekt af forslaget, som bærer kraftigt præg af vilkårlighed.

Øverst på side 33 af forslaget fremgår det, at der ikke er krav om en beviselig aktuel handel med euforiserende stoffer for at kunne indføre en skærpet strafzone, dvs. at et geografisk afgrænset sted, hvor der tidligere har foregået handel med euforiserende stoffer ligeledes kan blive genstand for at blive omfattet af en sådan skærpet strafzone, hvis forslaget vedtages.

København, den 22. oktober 2023

Natasia Nielsen

Bjørn Elmquist